

Dovednostní cíle výuky směřující k budování a rozvoji klíčových kompetencí

Proč pracovat s dovednostními cíli?

- Promyšlená práce s dovednostními cíli je vedle systematického využívání vhodných výchovných a vzdělávacích strategií nejdůležitějším prostředkem cíleného rozvoje **klíčových kompetencí**
- Zatímco při použití vhodných strategií si žák procvičuje potřebné dovednosti vedoucí ke kompetencím neuvědoměle, jakoby „mimoděk“, při konkretizaci dovednostního cíle se pozornost učitele i žáků **zaměřuje na jednu určitou konkrétní dovednost**, která je cíleně procvičována (ostatní dovednosti jsou vedle ní samozřejmě rovněž procvičovány) a s žáky reflektována a vyhodnocována, což vede k jejímu kvalitnějšímu zvládnutí
- Teprve po konkretizaci dovednostního cíle je učitel schopen **volit adekvátní cestu** k jeho dosažení (rozhodnout o učebních činnostech umožňujících efektivní procvičování dané dovednosti, o metodických postupech, ale i o rozsahu a uspořádání věcného učiva)
- Stanovení jednoznačných dovednostních cílů je předpokladem účinného zjišťování a **vyhodnocování procesu a výsledků výuky**
- Dovednostní cíl a jeho formulace vhodně upravená pro žáky ovlivňuje kvalitu učební činnosti žáků (přispívá k jejich **vnitřní motivaci**)

Cíle a jejich formulace

- Cílem **není** popis činnosti učitele (*Vysvětlit žákům ..., naučit žáky..., předvést žákům...*)
- **Cíle je třeba formulovat směrem ke změnám u žáka**
- Cílem **není** klíčová kompetence (*Komunikace*), protože tato formulace je příliš obecná, vágní, učitelem ani žákem neuchopitelná
- Vhodným cílem **není** ani obecně formulovaný požadavek (Žák dokáže naslouchat)
- Čím **konkrétněji** je dovednostní cíl naformulován, tím lépe se s ním pracuje
- Dovednostním **cílem** může být **dosažení určité úrovně konkrétní dovednosti** (viz rozklíčení v rámci školských modulů projektu EQUAL – kompetence pro trh práce), např.
  - *při naslouchání čas od času parafrázuje, tj. zopakuje vlastními slovy, co mluvčí řekl*
  - *při práci ve skupině používá vhodně silného hlasu*
  - *při plánování řešení problému využívá i vizuální znázornění (grafické organizéry)*
  - *učí se podle psaných instrukcí*
  - *pružně mění úhly pohledu na úkol, na problém*
- Pro lepší pochopení cílové dovednosti žáky je vhodné společně s nimi **naformulovat, jak použití dovednosti poznáme**, např.

Dovednost „v diskusi rozvíjí myšlenky jiných“ se projevuje tím, že diskutující použije formulace typu:

  - *„Jak už Eda řekl...“*
  - *„Souhlasím s Edou a chtěl bych k tomu ještě dodat...“*
  - *„Na rozdíl od Edy si myslím, že...“*
- Pro práci učitele (přípravu hodiny, vyhodnocování její účinnosti a motivaci žáků) je výhodné formulovat cíle pro jednotlivé hodiny. U dovednostních cílů je však v praxi často formulován jeden cíl pro více vyučovacích hodin.
- Dovednostní cíle si učitel v praxi stanovuje vedle běžně používaných cílů z oblasti věcného učiva (v pedagogice nazývaných jako cíle kognitivní = poznávací).

Práce s dovednostním cílem (podle H. Kasíkové)

1. Pomozme dětem porozumět, proč je dovednost důležitá

- s dětmi porovnávejme a diskutujme o výhodách a nevýhodách dané dovednosti
- nechejme děti připravit scénky o tomtéž a následně o nich diskutujme
- nechejme vytvořit plakáty o výhodách používání dané dovednosti

2. Zjistěme, zda děti rozumí tomu, co tato dovednost znamená

- nechejme děti pozorovat toho, kdo tuto vlastnost má, a popisovat jeho chování
- zpřesňujme společně vymezení této dovednosti
- ustanovme roli kontrolora této dovednosti ve třídě, ve skupině ...
- upozorněme žáky, kteří nepoužívají procvičovanou dovednost (např. položením (žluté) karty na jejich stůl)
- oceňujme žáky (či celé skupiny), kteří procvičovanou dovednost používají

3. Poskytněme dětem praxi

- uspořádejme aktivity vhodné pro použití nacvičované dovednosti

4. Zajistěme, aby děti hodnotily své užitečné dovednosti

- zařaďme diskusi o tom, jak efektivně použili dovednost a jak to ještě zlepšit
- používejme jednoduchý hodnotící list (např.):

Nad čím bychom mohli přemýšlet

1. Význam dovednosti pro žáky mé třídy

Pomocné otázky:

- Jaký je důvod, abychom se zabývali danou dovedností?
- Proč danou dovednost žák potřebuje (pro své další vzdělávání, pro život)?
- Jak probíraná dovednost směřuje k vyšším kompetencím a ke klíčovým kompetencím?

2. Formulace dovednostního cíle hodiny

Pomocné otázky:

- Jak si dovednostní cíl(e) hodiny formuloval učitel?
- Je z formulace cíle jasné, čemu konkrétnímu se žáci naučí?
- Jakým způsobem byl dovednostní cíl a jeho význam oznámen žákům?
- Byl cíl přiměřeně náročný věku žáků i aktuální úrovni třídy (a jejich jednotlivých žáků)?

3. Konzistentnost dovednostního cíle hodiny

Pomocné otázky:

- Jaké vazby má cíl hodiny na to, co se už žáci naučili, jak staví na dovednostech, které si již osvojili?
- Jak je procvičovaná dovednost spjata s osobními zkušenostmi žáků a jejich zájmy? Jak bylo této souvislosti využito?
- Co bude navazovat?

4. Cesta k dosažení cíle

Pomocné otázky:

- Jaké postupy (organizace hodiny, metody...) byly zvoleny k dosažení dovednostního cíle?
- Vedly všechny části hodiny k naplnění cíle (cílů)?
- Byly využity možnosti samostatné (individuální či kooperativní) činnosti žáků?

5. Hodnocení

Pomocné otázky:

- Co bylo důkazem o učení?
- Bylo žákům srozumitelně vysvětleno, jak se pozná splnění cíle?
- Byly předem naformulovány kritéria a indikátory výborné (mistrovské) práce?
- Jak bylo (bude) splnění cíle ověřeno?

6. Komplexnost cílů – návaznost na učivové (vzdělávací, kognitivní cíle)

Pomocné otázky:

- Jaké možnosti k rozvoji kompetencí dává vybrané učivo?
- Nakolik byla přirozená souvislost mezi „učivovým“ cílem (kognitivním) s cílem dovednostním
- Jakým způsobem byly tyto možnosti konkrétně využity?